

Kirjoitustaito

Tekstin ideointi ja rajaaminen

Laukaan lukio
Äidinkielen ja kirjallisuuden kertauskurssi
Kesä 2024
Petra Behm

Mistä liikkeelle oman tekstin kanssa?

Kun saat kirjoitustaidon kokeen eteesi:

- Tutki kokeen teemaa. → Kirjoita heti muistiin ensimmäisenä mieleesi tulevat asiat.
- Hylkää heti aiheet, jotka eivät ollenkaan puhuttele sinua tai joista sinulla ei ole mitään sanottavaa.
- Voit jonkin aikaa pitää muutamaa aihevaihtoehtoa, mutta kun olet päättänyt aiheesi, älä vaihda sitä vähällä - koeaika kuluu.

NÄKÖKULMA!

Tehtävänannon aihe ei ole näkökulma, vaan näkökulman rajaa kokelas itse.

Kun olet valinnut aiheen, päätä, mistä näkökulmasta sitä käsittelet.

Päänäkökulma on tekstin ydinajatus, jota käsittelynäkökulmat tukevat.

Näkökulman ideointi

Aiheita	Näkökulmaesimerkkejä
Monikielisyys (kevät 2022)	- Monikielisen elämä Suomessa - Miksi monikielisyyttä pitäisi tukea? - Monikielisyyden hyödyt ja haitat
Suhtautuminen lukemiseen (syksy 2021)	- Minä ja kirjat - Suomalaisten lyhyt lukuhistoria - Mitä lukuharrastukselle tapahtuu?
Kansallisuus ja identiteetti (kevät 2021)	- Suomalaisuus muuttuu - Mitä suomalaiset ajattelevat itsestään? - Kansallisuuden vaikutukset ihmisen identiteettiin

Ideoikaa pienissä
ryhmissä muutama
näkökulma-
esimerkki!

Valitkaa yksi
päänäkökulma ja
ideoikaa kolme
käsittelynäkö-
kulmaa.

Sisällön ideointityökaluja

Aikajana

Miten aihe on muuttunut ajan saatossa?

Eri henkilöiden näkökulmat

Pohdi mitä eri henkilöt ajattelisivat aiheesta?

Omat kokemukset

Miten aihe on näkynyt omassa elämässäsi? Mitä ajatuksia ja tunteita sinulle on siitä herännyt?

Mielipide–vastanäkemys-lista

Listaa aiheeseen liittyviä mielipiteitä ja niille vastanäkemyksiä.

Kysymykset

Keksi aiheesta kysymyksiä, joihin voit tekstissäsi koittaa hakea vastauksia.

Esimerkit luetusta ja nähdyistä

Muistele, oletko kohdannut aihetta käsitteleviä asia- tai mediatekstejä. Entä fiktiivisiä tekstejä?

Laadi kaverille ideapankki

Paritehtävä. Kumpikin haastattelee vuorollaan toista:

- Missä olet kokenut suuria elämyksiä tai tunteita?
- Mitkä aihepiirit ovat sinulle läheisiä? Mistä aiheista tiedät paljon?
- Mitkä paikat, teokset tai esitykset ovat herättäneet sinussa ajatuksia ja tunteita?

Haastattelija kirjaa ylös haastateltavan vastaukset.
Haastattelun loppuksi haastattelija jakaa muistiinpanot haastateltavalle ideapankiksi.

Aikaa tehtävälle on 15 minuuttia.

Aineistoihin viittaaminen

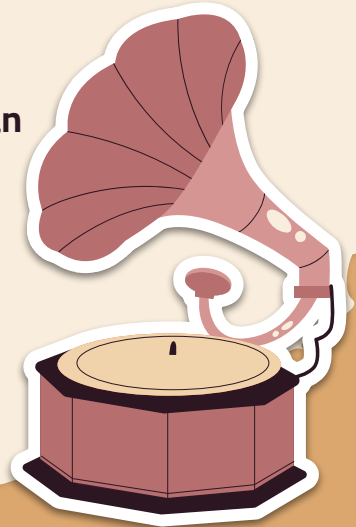
- Kertaa oikeaoppisen aineistoihin viittaamisen periaatteita Ylen artikkelista.
- Keskustele parin kanssa artikkelin esimerkeistä: löydätkö vaikkapa itsellesi tavallisia kompastuskiviä?
- Laita itsellesi muistiin, mitä aineistoihin viittaamisesta voisit vielä kerrata.

Aineistoviittaukset käydään vielä tarkemmin läpi torstaina.

Hyödynnä aineistoja

Kirjoitustaidon vastauksessa tulee käyttää vähintään kahta eri aineistoa. Miten aineistot saa luontevasti osaksi omaa tekstiä? Miten oma ääni erottuu aineiston äänestä?

Tarkastele esimerkkejä ja **erottele värikoodaten aineiston ajatukset kirjoittajan omista ajatuksista.**

Pohtiva tai kanta-aottava teksti on esseemäinen

Esseen piirteitä

Esseessä kirjoittaja

- kuvailee kohdettaan
- rakentaa väitteen tai näkökulman
- kertoo itsestään ja omalla äänellään
- tarkastelee kohdettaan osissa
- kertoo havaintoja ja esimerkkejä
- lainaa, hyödyntää ja kehittää eteenpäin muiden esittämää tietoa
- kytkee tarkastelunsa johonkin laajempaan ilmiöön tai pohtii ilmiön merkitystä
- tekee yhteenvedon tai lopettaa pohdinnan muuten sopivassa kohdassa.

Lähde: Opetushallitus: *Mentoriteksti kirjoittajan tukena – lukeminen kirjoittajan tavoin*. Viitattu 15.5.2023.

Tarkastellaan esimerkkitekstiä

Tekstiesimerkki löytyy Pedanetista.

Nimeä tekstin esseemäiset piirteet numeroituihin kohtiin. Käytä oheista listaa apunasi.

Mentoritekstien analyysi

Valitse parin kanssa jokin kolmesta
mentoritekstistä:

Anna-Leena Härkönen: Rauha

Elisa Aaltola: Katse

Sami Kolamo: Kehollisen taidon kauneus.

Tutkikaa valitsemaanne tekstiä. Tarkempi
tehtävänanto on Pedanetissa.

Miniessee

Kirjoita miniessee yhtä aineistoa käyttäen. Tarkempi tehtävänanto ja aineistot löytyvät Pedanetista.

Kotitehtävä

Valmistaudu henkisesti saamaan
miniesseestäsi vertaispalautetta :)